

„nagy” verseket írni, de az őszinteség és az egyszerűség, a tabuk áthágása és az önkorlátozó elvektől való póztalan elfordulás olyan energiákat szabadít föl benne, amelyek a nagy költészet magaslatába emelik (és hosszú ideje megtartják ott) líráját. Régi meseterek és klasszikussá vált kortársak méltó társasága várja meghitt szümpozionra.

Payer Imre

AZTÁN A NÉMA, TISZTA HAJNALON

Aztán a néma, tiszta hajnalon
az ajtóban még gyorsan visszafordul.
Senki a bárban, csak egy pizzafolt. Túl
van az éjszakán, fáradt józanon.

Az ösztövérfénypászma eltöröl
részeget s nőt, kik egy-egy fordulóra
ki-kimentek a szomszéd parkolóba.
A kontúrok különállnak. Tömör

és száraz a tér, és az asztalon
a székek úgy sorakoznak, az éjjel
oldó ricsaját mintegy kataton

áhhátba fordítva, mintha még jel
lenne új világhoz új alapon,
ahogy ő gyorsan itt még visszakéml.

VOLTAKÉPP

Meg se lehet mozdulni. Nem lehet.
Valakik kijelölték, ki meddig mehet.
Onnan túl hiába kelsz korán,
nem lelsz aranyat. Nem lehet.
Idegen vagy – amúgy, amott.
Ne tévesszenek meg a betanult mosolyok.
Nem számolnak veled, nem osztanak be.
Ott leáll a lét, mint lerobbant nyomdagép.
Ott leprás vagy voltaképp.

Acasai Roland

AZ ERDŐ LÁTOMÁSA

A tó az erdő látomása. Szalonkasírás
Kettőzi az estét, mint az ablak
Dupla üvege vagy a víztükör,
Melyre ezüsthártya lopakodik.
Rénszarvasok lehelnek csillagködöt.

Hatéves voltál, és levelet írtál
A Mikulásnak ide, a Sarkkörre.
Hatéves voltál, és valaki körbemutatott:
Azok a csillagok, ez az este,
És a Mikulás messze lakik, északon.

Hatéves voltál, és tudtál mindent.

A nyarat képzeletben itt töltötted
Nils Holgerson vadludaival.
Most augusztus van. Csillagoknak
Nyoma sincs. S az este, mint
Gyermekkorodban, mégis: egy.

Ferdinandy György

TETŐTÉR

Indocumentado valamikor azt jelentette: nem kimutatott. Ma így hívják a törvényen kívülieket, akik illegálisan tartózkodnak valahol, és még egy papírfecnyel sem tudják igazolni magukat. A páriákat, akik azzal, hogy átléptek valami konvencionális, képzeletbeli határon, elveszítették a létezéshez való jogukat.

Pedig hát léteznek ők, nagyon is. Négyen például ma reggel óta itt, a lakásban, velem. Járnak-kelnek, cipekednek föl-le a lépcsőn. Beépítjük – ezt így mondják – a tetőtérteret. Padlás és pince nincsen ezekben a sorházakban, amiket a *clase media baja*, az alsóbb középosztály számára építenek az amerikaiak. Egy idő után felgyülemlik a limlom, megtölti a szekrényeket és a közös tereket. Az asszonyok mesterei a gyűjtögetésnek. Igaz, hogy én meg könyvekkel falazom körül magam.

Most pedig, mit tesz isten, pontosan ebben az én erős váramban kerül bontásra a mennyezet. Innen vezet majd fel a padlásra a lépcső. Egyelőre a létra. Egymásnak adogatják a téglát és a léceket.

Meme, a főnök már a tető alatt van. Alatta *Pátó*, a gyerek. Neki *Juan* adja kézre az anyagot, lent pedig, a szobámban a *Compadre* (a sógor) ellenőrzi a menetet.

Engem kitelepítettek. A földszinten dolgozom, a konyhaasztalon, amit ebédlőnek hívnak ott, ahol még asztalnál ebédelnek az emberek. Már amennyire ebben a felfordulásban dolgozni lehet.

Ezek négyen San Salvador-iak. Indiánok, apró, gyerekarcú emberek. Fél szóból is megértik egymást, nyújtogatják föl-le a fűrész és a szögeket.

Nekem pedig fél szó se jut eszembe odalent a konyhaasztalon. Ötödször is elolvassom, hogy a kis népek kánonbefolyásoló esélye csak a kulturális hatások oda-vissza történő adaptációján alapulhat. Ötödszörre sem értem. Hatás, adaptáció, oda-vissza! Fölöttem fúrják a földemet az illegálisok.

Délben kiülnek a fal mellé, nézik a tavat. Fullasztó volt a meleg a tető alatt. *Meme* ebédet hoz az embereinek. Ő az egyetlen, akinek tartózkodási engedélye (zöld kártyája) van. A másik három nemrég érkezett. Még reménykednek, hogy az *american dream* nem valami *hollywoodi* dolog.

– Jó kis szoba lesz! – mondja a sógor. Értsd: fent, a tető alatt. Ablakot ugyan nem engedélyez a kondominium, de lesz lámpa és ventilátor: *Meme* már fölvezette az áramot. A lépcső rugós, csukható. Belesimul a földembe. Ha fölengedem, odalent, a szobámban nyoma se marad.

– Eléldegélne benne valaki! – mondják komolyan. Meg se találják a *federálisok*. Hogy ők hol élnek, nem tudom. Címük természetesen nincs. Csak *Meme* farzsebében, a telefon. Lehet, hogy ez szállásolja el őket. Hogy még az utcán se járjanak. A postára is ő megy ki helyettük. Feladni, Salvadorba, a napszámukat.

Pedig milyen jó lenne kimenni! Csak hát nem lehet. Elkápnák őket azonnal. Ezen a vidéken senki se jár gyalog.

Este megjön a feleségem. Ide még nem gyűrűzött be a nyolcórás munkaidő: egész nap dolgoznak a pedagógusok. Ők pedig késő éjjelig.

– Rabszolgák! – suttogja *Mária*. – Megírhatnád az életüket.

Valami olyasmit dadogok, hogy az indiánok nem közlékenyek.

Máskor félórára ledől, de most ott járkal ő is a tető alatt. Vele mintha megoldódna a nyelvük. – Főzők valamit! – mondja, amikor lejön. Megterít, tányért rak az asztalra, poharat. Összeszedem, átviszem az ágyra a kézirataimat.

– Hívd le őket! – szól utánam, amikor elkészült a vacsora.

Állnak az asztal körül, úgy kell őket lenyomni a székre. Vízet isznak, *Meme* az egyetlen, aki a sörre szavaz. Szótlatlanul esznek. Belapátolják a rizses húst, a banánt. Óvatosan, két ujjal fogják a villát és a kristály poharat. Csillog a szemük, megtisztelve érzik magukat. *Mária* áll, a latin asszonyok állva szolgálják ki a férfiakat.

A segéd munkások otthon is körbeültek. Fájront után nagyokat nevettek. Minden brigádban kipécézték maguknak egy palimadarat.

Most, a mi asztalunk körül is kialakul valami hasonló. Itt *Pátó*, a gyerek az áldozat, talán mert ő a legfiatalabb. *Pátó* kacsát jelent, és San Salvadorban ráadásul buzit. A froclizásra így is, úgy is jó alkalom.

– Te addigra már képviselő leszel! – intem le *Juant*, aki azt számolgatja, hogy mikor jön össze egy ház ára odalent a trópuson. Felcsillan a szemük, nagyokat nevetnek. *Meme* képviselőnek szólítja *Juant*.

A Compadre szótlan, kövér gyerek, de a tréfákon ő is jól mulat. – Ha megunja magát az asszony – ugratnak engem is –, jól jön még az a padlásszoba!

Lesik a hatást. Biztos, ami biztos, Donnak szólítanak.

– És ha megbetegszenek? – kérdezi a feleségem. Nem jön a szemünkre álmom. Aki nem létezik, az nem lehet beteg. – Megírod őket? Juanra gondoltam, a Képviselőre. Komoly, értelmes ember, valamivel idősebb, mint a többiek.

A határon kifosztották a mexikóiak. Magára hagyták a sivatagban. A túloldalon pedig belelőttek. Önkéntes rendőrök grasszálnak az amerikai oldalon. Szabadcsapatok.

Most pedig itt. Nehéz még elképzelni is, hogy egy nyomorult személyi se lapul a zsebükben. Egy jogosítvány vagy anyakönyvi kivonat. Nevük sincs. Meme, Képviselő, Compadre, Homokos. Ha elföldelik őket, még csak egy dögcédulát se kapnak az ott-honiak.

Porszívóznak, sikálnak. Otthon is így csináltuk: rendbe tettük magunk után a terepet. A képernyőn Argentína játszik valami német csapat ellen. Egy ilyen közvetítésnek fél-milliárd nézője van. Az én illegálisaim is megállnak.

– Mennyi az eredmény? – kérdezik. Ismernek minden csapatot. Egyszer lesz nekik is otthonuk, és akkor majd ők is egy doboz sörrel a kezükben nézhetik az ugráló európaiakat.

A Képviselő gyereket megették a patkányok. A szomszéd pedig, alig egy éve ment el, emeletes házat épített. Hát neki erre, úgy látszik, nincs sok esélye. Elsírja magát. Persze, ha hozzámenne egy itteni asszony... valami bánymarém, azt se bánná. De így?! Széttárja a karját. Ez az egyetlen rojtos nadrágja van.

– Pátónak könnyebb! – fintorognak a többiek. – Hogy miért? Hát mert itt van a beachen ez a sok *meleg*. Meg a vadkacsák! – tódítják. Kint a tavon. Vigyorognak. Itt sírni nem lehet.

Kint a csapnál mossák le a szerszámokat. És akkor, mintha összebeszéltek volna, hirtelen mind berohan. Egy helikopter köröz a tó felett.

– Észrevettek? – kérdezi Meme. Pedig hogy megtiltotta nekik! Micsoda könnyelműség: a szabad ég alatt! Némán szorong a konyhában a csapat.

A gép már elszállt, a csendnek kénszaga van. Az ég kék, lágyan, langyosan süt a nap. Kihordják a kamionba a sített. Argentína vezet, a képernyőn őrzöng a tömeg.

És akkor, ebben a hangzavarban, ránk törnek a federálisok. Dörömbölni se kell, mind a két bejárat – az utcai és a tóra néző is – tárva-nyitva van. Szóval, egyszerre két irányból, fél tucat ember. Fekete, ismeretlen uniformisok. Falhoz állítják, megbilincselik az indiánokat. Tudják, hogy ki a főnök: – Maga is jön! – utasítják. A kamion marad.

– A tulajdonos? – kérdezik. Rám mutatnak. Hallgatok.

– Nincs házkutatási engedélyük.

– Nem kell – magyarázzák. – Ezek itt illegálisok.

– Mit csinálnak velük?

Erre már nem is válaszolnak. Örüljek, hogy maradok.

Még visszanéznek, egyik a másik után. Némák, mint az állatok. A ház előtt felbögnek a motorok.

Egyszer történt már velem hasonló eset. Haitiba vittem a diákjaimat, és Port-au-Prince repülőtérén a Ton-ton macutok megállították a buszomat. Azok is lerohantak, de ők csak az idegenvezetőnket emelték ki a diákok közül.

Akkor tudtam, hogy mit csináljak. Nem mozdultam az őrszobáról, amíg ki nem engedték az alkalmazottamat. De hát Haiti diktatúra volt, ki ne emlékezne rá? Én pedig tudtam, hogy Papa Docnak a turizmus minden csetepaténál fontosabb.

Itt most a szabadság légüres terében tanácstalan vagyok. Teszek-veszek, mi mást tehetek? Dél van, lágyan, alattomosan süt a nap.

Elrakom az ebédet, amit Mária még reggel idekészített. Hányok. A kézirataim kint maradtak a konyhaasztalon. Leülök, felállok. *A kis népek esélye. Oda-vissza.* Ötször elolvasom, és ötödszörré sem értem. Elvesztették helyüket a szavak.